

Két magyar virológust, Dr. Kis Zoltánt, az SZTE ÁOK volt PhD hallgatóját és Dr. Pályi Bernadettet az Év Emberei közé választotta a Time Magazin. Alumnusunkkal májusban beszélgettünk a nemzetközi elismerés kapcsán.

VOLT SZTE-S PHD HALLGATÓ AZ ÉV EMBEREI KÖZÖTT

2014-ben kapták meg a Time Magazin elismerését a Guineában az ebola ellen végzett munkájuk elismeréseként. Hogyan hozza meg a döntést az ember, hogy egyáltalán vállal egy ilyen küldetést? Hogyan állt kiutazásához a környezete?

Az Országos Epidemiológiai Központban dolgozom, amelynek része a Nemzeti Biztonsági Laboratórium, mely több különböző pályázat részese, így bennünket is meghívtak az Európai Mobil Laborba, amely azzal a céllal jött létre, hogy ha valahol kitör egy magas patogenitású járvány, akkor oda ki tudjon települni, működni tudjon. Mindehhez olyan személyzet kell, amely kellőképpen tréningezve van, nem ijed meg attól, hogy ebolával kell dolgozni. Számunkra az ilyen kórokozók vizsgálata mindennapos a laborban, de a terepen azért egy kicsit más volt, előtte tartottak is nekünk egy szoktató tréninget.

Mind a kolléganőm szülei, mind az én szüleim aggódtak, de tudták, hogy ez egy olyan lehetőség a mi szakmánkban, amit nem szabad kihagyni. Nagyon nagy kihívás előtt álltunk, amit ők támogattak, mert tudták, hogy mindez azért szükséges, hogy szakmailag előrébb tudjunk lépni. Kinn, egy távoli helyen, tábori körülmények között elvégezni egy olyan szintű diagnosztikát úgy, hogy minden eredmény megbízható legyen, nagyon nagy dolog. Ha ott összecseréltünk

volna két mintát, például egy negatívot kiadunk pozitív helyett, vagy egy pozitívot kiadunk negatívnak, annak nagyon súlyos következményei lehetnek volna.

A laborban mindennapos, hogy ezekkel a vírusokkal dolgoznak, de egészen más lehet terepen lenni, amiatt is, hogy a helyi lakosság által jobban ki voltak téve az ebolának. Ez ellen hogyan lehetett ott védekezni? Egyáltalán mennyire voltak veszélyben?

Odakinn mi WHO alkalmazottak voltunk, nagyon vigyáztak ránk. Fegyveres őrök védték a szállást, ahonnan csak kocsival mehettünk a táborig, ahol megint fegyveres őr és rendőr állt, a belépést ellenőrizték, stb.

Az én időmben, április-májusban például még ki lehetett menni a piacra. A kolléganő augusztusban ment, akkor már nem engedtek meg ilyesmit, a laboratóriumi épülettől sem távolodhatott el senki. Egyébként nem érezte egyikünk sem, hogy olyan nagyon-nagyon veszélyben lenne. Amikor a piacon jártam, akkor a helyiek barátságosak, de távolságtartóak voltak. Amikor járványügyi nyomkövetésben vettem részt, a falusiak szintén távolságtartóan viselkedtek, de nem tűnt úgy, hogy agresszívan meg akarnának támadni. Mindennek ellenére azért annak a tudatában voltunk, hogy a felszín alatt ott lapul egy vulkán. A hírekből hall-

juk, hogy néha ez a vulkán ki is tör, de valahogy ezzel akkor nem értünk rá foglalkozni, megvolt a dolgunk, arra fókuszáltunk.

Mi a laborban dolgoztunk, oda kaptuk a mintákat. Az említett járványügyi nyomkövetésen egy idősebb, több faluban is elismert helyi hölgy volt a supervisorunk. Ő elmondta, ott még fennáll, hogy a fehér embert nem szeretik. Ezeket a híreket halljuk a bulvármédiában, ami sokszor túloz, de aki Guineából visszajött, pontosan tudja, hogy ott néha még szörnyűbb dolgok is megtörténnek, mint amiről a bulvár beszél. Sajnos nagyon rossz tapasztalatuk van a helyieknek a fehér emberrel, hiszen mindig is onnan vitték el a rabszolgákat, folyamatos háborúk zajlottak, gyarmati világ volt, így szinte beleivódott a generációba, hogy itt csak a baj van, ha jön a fehér

ember. Mindennek ellenére például a piacon azért kaptam árengedményt, mert az ebola miatt vagyok ott és segítek nekik legyőzni a kórt. Ez a kettősség nagyon jellemző volt.

Milyen eredményt hozott magával, aminek örül, mi az, amiben úgy érzi, hogy tudott segíteni?

Amit mi a csapat tagjaként hozzá tudtunk tenni az egészhez, az az, hogy ha bejött egy minta, rögtön elkezdtek feldolgozni és néhány órán belül eredményt adtunk. Ezzel az orvosoknak segítettünk, eldönteni, hogy egy páciens például még aznap hazaengedhetnek, hogy minimális időt töltsön a többi gyanús beteg között vagy betegyék a fertőzött betegek sátrába. Az is felmerült, hogy a bekerülőök maláriásak-e, és ha az igazolódott be, akkor rögtön elkezdtek őket azzal kezelni, hogy ne szenvedjenek.

Ez az időszak nekünk hatalmas tapasztalatszerzést jelentett. Itthon van egy négyes szintű laboratóriumunk, a megfelelő körülményekkel, de soha nem lehet tudni, hogy mikor kerül olyan szituációba akár az ország, akár Európa, hogy ezt a tudást valahol kamatoztatni kell. Az emberben már kialakult egy szemlélet, hogy mit hogyan kell csinálni, de teljesen másik dolog, hogy ez a terepen hogyan fog működni. Felmerül a kérdés, hogy hogyan tudjuk megoldani, ha például elfogy valamelyik eszköz. Az embernek elő kell venni a kombinálóképességét, átgondolni, hogy mit mivel tud helyettesíteni, hogy hogyan oldjuk meg a helyze-

tet. Ezt kitalálni inspirációt jelentett. Kitapasztaltuk azt is, hogy stresszhelyzetben hogyan lehet a többiekkel együtt dolgozni, kivel hogyan kell bánni, hogy minél harmonikusabb legyen az ottlétünk. Mindenki azon volt, hogy maximálisan alkalmazkodjunk egymáshoz.

Találkozott-e személyesen az orvosokkal, akik közvetlenül érintkeztek a betegekkel?

Természetesen igen, néha „ott voltak a nyakunkon”, hogy mikor lesz már eredmény. Mondtuk, hogy három óra a vizsgálat, ennél nem tudunk hamarabb eredményt mondani, de azért másfél óra után jöttek újra. Napi, szinte óránkénti kapcsolatunk volt velük. Sokszor mi próbáltunk információt szerezni tőlük, hogy minél teljesebb legyen a beküldőlap. Az ápolókkal, az orvosokkal tehát szoros volt a kapcsolatunk, sőt, a higiénikusokkal is.

Milyennek látja most az ottani helyzetet, illetve a miénket? Például mennyire vagyunk veszélyben mi vagy akár Európa lakossága?

A szakmából kifolyólag nem mondjuk ki azt, hogy nulla az esélye annak, hogy mi vagy Európa veszélyben lenne, de nagyon közelít a nullához. Ez a vírus kontakt módon terjed, ott kinn nem volt higiénia, nincs szennyvízhálózat. Ott egy furgonba betesznek egy matracot, azon szállítják a beteget, ami nálunk elképzelhetetlen. Nincs szappan, nem is gyakorlat a kézmosás. Itthon azért ez máshogy megy. Egy-két eset

- ahogyan Amerikában is megtörtént - előfordulhat, lehet, hogy ha későn veszik észre, akkor a családtagok esetleg megfertőződhetnek, de az, hogy ebből itt járvány legyen, szinte kizárt.

Ha tehát találkozunk valakivel, aki ebolával fertőzött, de betartjuk a higiénés szabályokat, akkor elkerülhető, hogy megkapjuk?

Igen, határozottan, azon kívül abból a szempontból szerencsénk van az ebolával, hogy ha el is kezdődnek a tünetek, ahhoz, hogy én biztosan ki tudjam mutatni, három napnak is el kell telnie. Tehát a legelején a vírus még nem fertőz. Ahogyan halad előre a betegség, úgy lesz egyre több vírus a nyálban, a vizeletben, a verejtékben.

Ez a vírus nem ugrabugrál, tényleg szoros kapcsolatban kell vele lenni ahhoz, hogy elkapjuk. Ha rákerül a kezünkre és nem egy mikrosebben landol, akkor elegendő egy egyszerű szappanos kézmosás. Az ebola egy burkos vírus, a szappan dezintegrálja a burkát, onnantól kezdve teljesen tehetetlen. Ha kimegyünk egy érintett területre, ott tudjuk a szabályokat, hogy mihez szabad hozzányúlni, hogy mit szabad csinálni. Ha ezeket betartjuk, akkor nem lehet baj. Az, hogy szúnyogcsípéssel, uszodában és „láttam fekete embert” módon terjedne, biztosan csak felesleges pánikkeltés, értelmetlen dolog. A pontos tájékoztatás és a józan, racionális belátóképesség nagyon sokat számít.

Az SZTE-n volt PhD hallgató. Hogyan kezdődött a kapcsolata a szegedi egyetemmel?

Ide jelentkeztem a Gyógyszerésztudományi Karra, fel is vettek, elvégeztem, de már harmadévesként nagyon érdekelt az orvosi mikrobiológia. Gönczöl professzorasszony kutatócsoportjába kerültem, mint TDK hallgató, onnan pedig egyenes út vezetett a PhD ösztöndíjhoz. Az utolsó két évben felkerültem Pestre, de megmaradt a nagyon-nagyon szoros kutatási együttműködés. Fenn is dolgozott az ember, itt is és mind a mai napig tartjuk a kapcsolatot.

Mi az, ami miatt szívesen visszatér Szegedre?

Egyrészt az egyetemi évek emléke, másrészt mert Szeged egy csodálatos hely. Budapesthez képest ez a csend, a béke és a nyugalom szigete és itt a Tisza, amit én nyíregyháziaként különösen nagyra értékelek. Szeged nagyon szép, nagyon nyugodt város, az egyetemmel kapcsolatban is pozitív élményeim vannak és a Mikrobiológiai Intézetben is sok ismerőssel találkozom.

Mire ösztökélné a fiatalokat, akik most kezdik az orvosi, gyógyszerési pályafutásukat?

Talán a kitartás lenne az, ami előbb-utóbb meghozza a gyümölcsét, illetve a kitartás, ötvözve az érdeklődéssel. Valamit kezdenünk kell magunkkal, mert anélkül unalmas az élet. A motiváltság nagyon fontos, vonatkozzon az bármilyen tevékenységre. Akár

a gyógyszertechnológiát, akár az orvosi mikrobiológiát vagy a sebészetet választja valaki, az a fontos, hogy találja meg azt, ami őt igazán érdekli, fedezze fel mindig az újat, az ismeretlent, mert így megy előre ő is, az egyetem is, így visszük előre egy nagyon picit a világot.

Hogyan fogadták, hogy a Time Magazin az év emberei közé választotta Önöket?

Jól esik az elismerés, bár a kolléganóvel beszélgettünk arról, hogy mi kinn voltunk a laborban, megcsináltuk, amit megcsináltunk, de a szemünkben sokkal nagyobb elismerést érdemelnek például a nővérek, akik bemennek a beteg emberhez, ápolják őt, a higiénikusok, akik negyven fokban, beöltözve takarítanak és azok a járványügyi kollégák, akik területre mentek, az életüket kockáztatva, mert volt olyan csapat, amit lemészároltak. Ennek ellenére kimentek és felkeresték akár ellenséges környezetben is a betegeket, hogy lássák, hogy nem jelenik-e meg az ebola, mert akkor meg kell oldani a problémát, meg kell győzni őket, hogy „Gyere be, nem fogunk bántani, de ha itt maradsz és ebolás vagy, akkor megfertőzöd a családodat!” A szememben tehát ők az igazi hősök.

A fotó forrása